

**Schoolondersteuningsprofielen
Plein013
2016**

D'n Hazennest

Rapport audit

School-Ondersteuningsprofiel IVO

Naam onderwijsvoorziening: d'n Hazennest

Datum bezoek: 3 november 2015

In opdracht van: Plein013

Rapporteur: Sandra Beekhoven

Sardes, Utrecht

December 2015

Inleiding

Uw school¹ biedt ondersteuning aan leerlingen die speciale onderwijsbehoeften hebben. Wanneer uw school tegen haar grenzen aanloopt, is er de mogelijkheid om de leerling en zijn of haar ouders² te verwijzen naar een andere school, bijvoorbeeld een school voor speciaal (basis)onderwijs.

Scholen verschillen in de ondersteuning die zij (kunnen) bieden. Uit verwijsgedrag van scholen bijvoorbeeld blijkt dit heel duidelijk: een leerling waarbij de ene school tegen de grenzen van haar ondersteuning aanloopt, kan op een andere school zonder al te veel inspanning passend onderwijs krijgen. Soms is de reden makkelijk aanwijsbaar: een school in een gebouw met veel trappen en weinig ruimte is niet zomaar passend voor een leerling in een rolstoel. Maar meestal is het lastiger om aan te geven wanneer een leerling niet, en wanneer wel, op de school terecht kan.

Zowel voor de school zelf, als voor ouders en voor de bovenschoolse organisatie die het bovenschoolse netwerk van ondersteuningsvoorzieningen inricht (schoolbestuur, samenwerkingsverband po Plein013, regionaal netwerk Passend Onderwijs), is het van belang te weten waar de school staat voor wat betreft de ondersteuning en wat mogelijkheden zijn om de ondersteuning te versterken en eventueel uit te breiden.

Uw school maakt onderdeel uit van samenwerkingsverband Plein013. Van alle scholen van dit samenwerkingsverband is in najaar 2013 het ondersteuningsprofiel in kaart gebracht. We brengen de profielen nu, in 2015, opnieuw in kaart, op een vergelijkbare manier als in 2013. De inhoud van de rapportage is iets uitgebreid, en wat anders geordend dan de rapportage in 2013. Wij hopen hiermee de informatie nog beter leesbaar aan te bieden, zonder de vergelijkbaarheid met 2013 te verliezen.

Om het schoolprofiel in kaart te brengen verzamelden wij informatie op vijf domeinen:

1. de *diversiteit* van de leerlingenpopulatie van de school
2. de *ruimte voor verschillen* tussen leerlingen, die de manier van onderwijs geven op de school biedt
3. de beschikbaarheid van *extra voorzieningen* bij de school op de volgende vijf 'velden':
 - a. extra handen / omvang van de klassen
 - b. speciale onderwijsmaterialen
 - c. mogelijkheden van de ruimtelijke omgeving
 - d. expertise (teamexpertise en individuele expertise van leerkrachten/medewerkers)
 - e. samenwerking met (zorg)instanties buiten het onderwijs
4. de *borging* van de extra ondersteuning voor leerlingen in de organisatie van het onderwijs
5. de intensiteit en omvang van de *samenwerking* met anderen binnen het samenwerkingsverband Plein013, en in het bredere onderwijsveld

In termen van vraag en aanbod zou het eerste domein, de leerlingenpopulatie, gekarakteriseerd kunnen worden als de vraag. Aan die vraag komt de school tegemoet met haar aanbod, gekarakteriseerd op de domeinen 2 t/m 5.

Binnen het aanbod van de school heeft het tweede domein een andere status dan de domeinen 3, 4 en 5. De ruimte die de manier van onderwijsgeven biedt voor de verschillende onderwijsbehoeften (domein 2) vormt de basis van de mogelijkheden die de school kan bieden. Bijvoorbeeld inzet van extra voorzieningen (domein 3) heeft minder zin wanneer de school in haar manier van lesgeven heel beperkt om kan gaan met verschillen. Omdat het tweede domein een belangrijk aspect van het profiel is nemen we een korte toelichting op (zie kader).

¹ Waar in dit rapport korthedshalve staat 'school', wordt steeds bedoeld 'school of arrangement', waarbij een arrangement kan zijn een s(b)o, een talentklas of een andere vorm van door het swv georganiseerde ondersteuning.

² Waar in dit rapport korthedshalve staat 'ouders' wordt steeds bedoeld 'ouders of verzorgers'.

Toelichting op de ruimte voor verschillen in de manier van onderwijs bieden

De ruimte die onderwijs biedt aan verschillen tussen leerlingen wordt in belangrijke mate bepaald door het onderwijsconcept van de school. Meer specifiek: door de mate waarin de lesstof dan wel de individuele onderwijsbehoefte van de leerling uitgangspunt van het lesprogramma is. Dit kan worden gezien als een dimensie die loopt van methode-gestuurd naar leerling-gestuurd.

Aan het ene uiterste van die dimensie staan de scholen die bijna de volledige lestijd de methode als leidraad hanteren. Leerlingen die onvoldoende uit de weg kunnen met de standaardmethode krijgen herhalingsstof, extra instructie of verdiepingsstof – zoals die binnen de methode is gegeven. Het gemiddelde niveau en tempo van de standaardmethode is maatgevend. Scholen die dit concept welbewust hanteren zijn vaak van opvatting dat 'een leerling bij de groep houden' betekent dat de leerkracht zijn of haar uiterste best doet om de zwakkere leerling voor wat betreft zijn of haar prestaties zoveel mogelijk bij de gemiddelde groep aan te laten haken.

Het andere uiteinde van de dimensie wordt bezet door scholen die hun onderwijsconcept afstemmen op de leerlingen die op dat moment de klas vormen. De start ligt bij de individuele onderwijsbehoeften van leerlingen met hun individuele ontwikkelings- en leerlijnen. Het overzicht van die lijnen in de groep geeft mogelijkheid tot het bundelen van de leerlijnen waar deze (bijna) samenvallen. De instructieplanning wordt afgestemd op deze gebundelde leerlijnen. De werkvormen in de groep zijn vaak heteroog, waardoor 'een leerling bij de groep houden' hier een gelijke betekenis heeft voor elke leerling. Bij een dergelijk concept worden veelal ook standaardmethoden en methode-gebonden toetsen gebruikt, maar dan als middel zonder dat zij direct het didactisch en pedagogisch handelen sturen.

Alle scholen hebben te maken met verschillen tussen kinderen. Relevant voor Passend Onderwijs zijn verschillen tussen leerlingen op het gebied van:

- leercompetenties
- leerstijlen
- gedragscompetenties
- gedragsstijlen
- culturele achtergronden
- gezinsachtergronden

Van een extra vergroting van de range van onderwijsbehoeften in een klas is sprake bij combinatieklassen.

Leerkrachten op scholen die vooral methode-gestuurd werken, rekken naarmate er meer verschillende kinderen in hun klas zitten, de mogelijkheden van hun onderwijsaanbod steeds verder op.

Manieren om binnen het methode-gestuurde concept onderwijs te bieden aan leerlingen met verschillende onderwijsbehoeften zijn o.a.:

- het groeperen van handelingsplannen;
- het werken in niveaugroepen;
- zelfstandig werken;
- vergroting van de expertise van de leerkracht;
- incidentele toepassing van vormen van leren in heterogene groepen;
- de keuze van methodes die heel veel ruimte bieden voor gedifferentieerd werken.

Omdat het uitgangspunt van de les bepaald is door de centrale aanpak van de methode, betekent elke nieuwe onderwijsbehoefte een extra aanpassing bij die aanpak. Wanneer veel aanpassingen nodig zijn, beleeft de leerkracht dit vaak als een stapeling van taken, en daarmee als een toenemende belasting. Soms uit zich dit door de behoefte van de leerkracht aan steeds meer orde en rust in de klas, om de controle te kunnen houden over alle verschillende activiteiten die gelijktijdig plaatsvinden. Met het toenemen van de organisatorische belasting van de leerkracht, blijft er minder tijd en energie over voor het ter plekke inspelen op specifieke behoeften van leerlingen op het moment dat die zich aandienen.

Het methode-gestuurde onderwijsconcept is begrensd in haar capaciteit om kinderen met andere onderwijsbehoeften op te nemen.

De informatie voor dit school-ondersteuningsprofiel is verzameld door middel van

- een beperkt documentatie-onderzoek (organisatie en kengetallen school)
- een interview met sleutelfiguren uit de school (minimaal de directeur, een intern begeleider, een leerkracht en een ouder) - aanwezig waren:
 - Huub van Hal, directeur
 - Martijn Elesen, adjunct directeur
 - Maud de Graaff, intern begeleider groep 4 tot en met 8
 - Anke Didden, intern begeleider groep 1 tot en met 3
 - Heidi v. Boxtel, leerkracht groep 1-2
 - Niki Praamsma, ouder van twee hoogbegaafde leerlingen en MR-lid
 - Tom van Oeffelt, ouder en MR-lid
- observaties bij enkele lessen: groep 7, 2, 3 en 6.
- een teamgesprek - aanwezig waren: het hele team, op twee zieke leerkrachten na.

Het interview en de observaties richtten zich vooral op *de stand van zaken*, op hoe in de praktijk van nu de lessen gegeven worden, en wat de mogelijkheden zijn voor leerlingen die een ongewone ondersteuningsbehoefte hebben.

Het teamgesprek is gevoerd aan de hand van een aantal stellingen en uitspraken. De focus van het gesprek ligt bij de *opvattingen en ambities* van de gespreksdeelnemers als het gaat om het bieden van onderwijs aan leerlingen met verschillende onderwijsbehoeften.

Het beeld van de stand van zaken (interview en observaties) en de opvattingen en ambities (teamgesprek) vullen elkaar aan.

De profielsamenvatting die hierna volgt geeft een overzicht over alle opbrengsten, samengevat door de rapporteur in een weging ten opzichte van andere scholen van dezelfde schoolsoort. Waar mogelijk is de vergelijking gemaakt met het gemiddelde van de Nederlandse scholen zoals die uit statistisch overzicht en onderzoek bekend is. In aanvulling daarop profileren wij de school op basis van onze ervaring met audits op honderden scholen. Vanuit het streven om de betrouwbaarheid van de profilering zo hoog mogelijk te stellen, is de profilering bovendien getoetst aan onderling afstemming tussen de auditoren die de scholen van Plein013 bezochten.

Na de profielsamenvatting staat in de *bijlage: opbrengsten interview* de belangrijkste informatie zoals die is aangereikt door de geïnterviewden, aangevuld met informatie uit het dataformulier.

Beide onderdelen, de *profielsamenvatting* en de *opbrengsten interview*, volgen de indeling in de vijf domeinen, zodat u de informatie eenvoudig aan elkaar kunt koppelen.

Wij wijzen er op dat de informatieverzameling veelzijdig en uitgebreid is geweest, maar niet alle informatie van alle leerkrachten betrof, en bovendien beperkt is door het karakter van een momentopname.

Profielsamenvatting: positie van de school, grenzen en groeimogelijkheden

D'n Hazennest trekt leerlingen uit de wijde omgeving van de school. Hoewel feitelijk onjuist heeft de school de naam wit te zijn en daarom – en om de goede reputatie- nemen sommige ouders een wat langere reistijd voor lief. De leerlingen op D'n Hazennest komen dus uit heel verschillende woonomgevingen.

De school groeit enorm en kamt momenteel met behoorlijk ruimtegebrek. Er zijn nu zes kleutergroepen, dus de groei zit vooral in de onderbouw. Er zijn veel basisscholen in de omgeving, ook een aantal van het zelfde bestuur. Het gaat dan om Stelaertshoeve en de Lichtenberg. De relaties met die scholen zijn goed. Men verwijst leerlingen voor groep 1 alleen door als de groep echt vol is. Van andere besturen zijn er nog scholen als de Sleutel en Aboe El-Chayr.

De school werkt met het vijf-gelijke-dagen model. De groepen hebben op verschillende momenten middagpauze, zodat er genoeg ruimte blijft op het plein en in de lerarenkamer. Ondanks de omvang van de school heerst er een veilige sfeer.

Er is een in pandige peuterspeelzaal waarmee intensief wordt samengewerkt. Men gaat met Kleuterplein werken en om daarbij aan te sluiten gaat de peuterspeelzaal met Kijk werken. Er is een digitaal overdrachtsformulier gemaakt door Plein 013.

De directeur is trots op het team; op wat er is bereikt in de afgelopen twee jaar.

Een bijzonder onderdeel van de audit was de les over dcd, gegeven door een leerling samen met de consultant van Plein013. Klasgenoten konden ervaren hoe het is om te functioneren met dcd, door oefeningen te doen waarin zij werden beperkt in hun bewegingsmogelijkheid. De leerling deed veel zelf (activiteit toelichten, beurten geven). De kinderen in zijn klas reageerden erg aardig en begripvol en verwoordde hun gevoelens expliciet.

Domein 1: Diversiteit van de leerlingenpopulatie

Domein 1. Kijkend naar de bevraagde aspecten van *de leerlingenpopulatie* is de populatie van de school ten opzichte van andere scholen in Nederland

- ☐ meer homogeen
- ☒ vergelijkbaar
- ☐ meer heterogeen

Domein 2: Ruimte voor verschillen

In het volgende schema wordt het onderwijsconcept van d'n Hazennest weergegeven in de relatie tussen de mate waarin de lesmethode sturend is en de mate waarin diversiteit van leerlingen opgevangen kan worden.

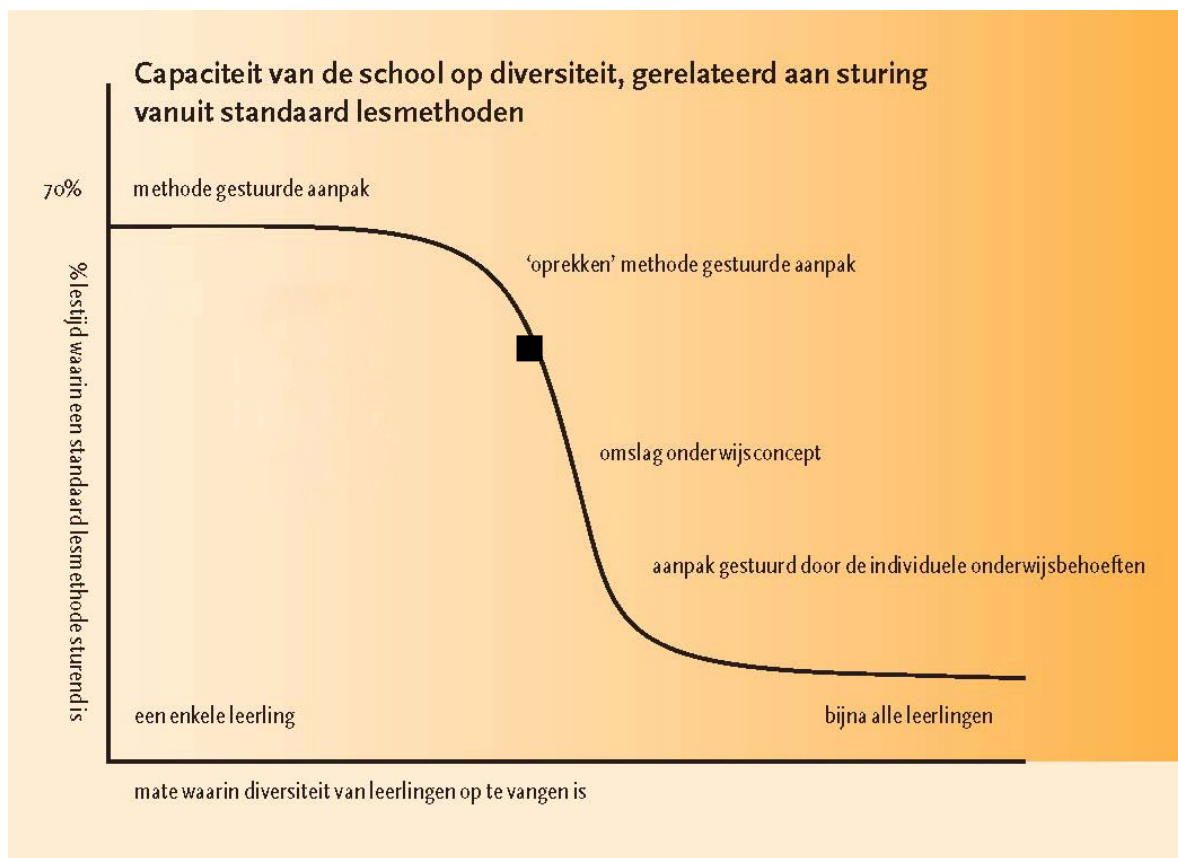
De gebogen lijn geeft van links naar rechts een mogelijk model van de ontwikkeling van een onderwijsconcept, startend bij het leerstofjaarklassensysteem met een strakke hantering van standaardmethoden. Via het oprekken van de methode-gestuurde aanpak toont het model een omslag in de aanpak naar het starten van de lesinhoud bij de individuele onderwijsbehoeften van de leerlingen in de klas.

Let wel: de richting van links naar rechts geeft alleen een wenselijke richting aan wanneer:

- De school meer ruimte wil bieden aan de bestaande diversiteit onder de leerlingen.
- De school meer leerlingen met speciale onderwijsbehoeften onderwijs wil kunnen bieden.
- De leerlingenpopulatie van de school steeds meer divers wordt.

Scholen bevinden zich ergens op de gebogen lijn.

d'n Hazennest bevindt zich op positie ■

Domein 2. De antwoorden op de vragen over de manier van onderwijzen en het *omgaan met verschillen* geven het beeld van een school die

- ☐ basisondersteuning biedt aan leerlingen (passend bij een netwerkschool)
- ☐ enige extra ruimte biedt voor verschillen tussen leerlingen (passend bij een netwerkschool plus)
- ☒ veel extra ruimte biedt voor verschillen tussen leerlingen (passend bij een smalle ondersteuningsschool)
 - ☐ mede door een duidelijke aanpak, gedragen door het volledige team (passend bij een brede ondersteuningsschool)

Domein 3: De vijf velden van voorzieningen

Domein 3. De school heeft meer dan de fundamentele *voorzieningen* voor wat betreft

- ☐ extra 'handen' in de klas, te weten: indien aangekruist toelichten
- ☒ onderwijsmaterialen: • IJN Rekenrijk, Kurzweil, lamp + werkverhoger voor slechtziend kind, Tangles, kids skills, positive behavior system, kikker be cool, kwaliteitenspel en lego legae.
- ☐ de ruimtelijke omgeving
- ☒ specialistische expertise; Sova training en leerkracht coaching is in huis. Verder zijn er drie teamleden met een master SEN en er is kennis op het gebied van faalangst, hoogbegaafdheid, dyscalculie en beelddenken
- ☐ contacten met externe relaties

Deze beschikbaarheid van voorzieningen past bij een netwerkschool plus.

Domein 4: Borging

Domein 4. De borging in de organisatie van de extra ondersteuning voor leerlingen gebeurt

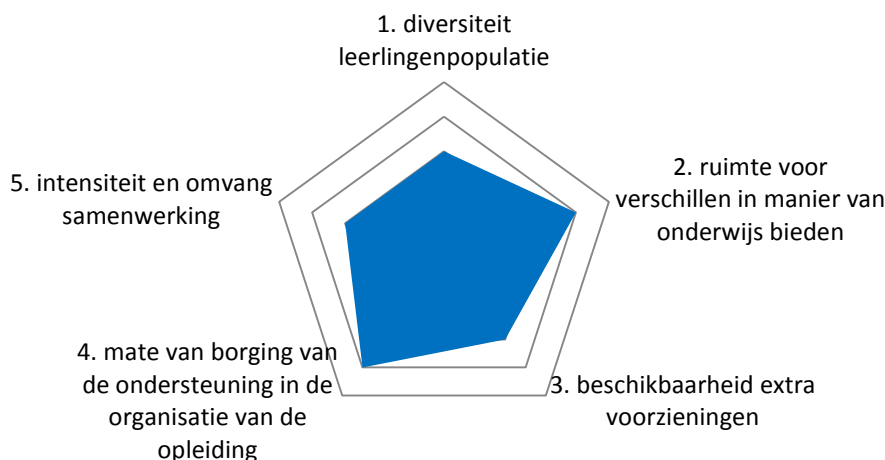
- ☒ op alle gevraagde aspecten overwegend planmatig (passend bij een smalle ondersteuningsschool, een brede ondersteuningsschool en een inclusieve school)
- ☐ op de meeste gevraagde aspecten planmatig, op enkele niet (passend bij een netwerkschool plus)
- ☐ op enkele gevraagde aspecten planmatig, op de meeste niet (passend bij een netwerkschool)
- ☐ op geen enkele van de gevraagde aspecten planmatig

Domein 5: Samenwerking binnen het onderwijs

Domein 5. De samenwerking met onderwijspartners binnen en buiten Plein013 is

- ☐ intensief, in een stevig netwerk met veel partners (passend bij een brede ondersteuningsschool en een inclusieve school)
- ☐ intensief met enkele partners, beperkt met andere (passend bij een smalle ondersteuningsschool)
- ☒ matig intensief met enkele partners, beperkt met andere (passend bij een netwerkschool plus)
- ☐ beperkt (passend bij een netwerkschool)

Het ondersteuningsprofiel in één oogopslag

Over het geheel genomen is d'n Hazennest te karakteriseren als een **smalle ondersteuningsschool**

Er zijn verbanden tussen de vijf onderdelen van het ondersteuningsprofiel. De diversiteit van de leerlingenpopulatie(1) zegt iets over de noodzaak van omgaan met verschillen (2). De effectiviteit van extra voorzieningen (3) hangt samen met het onderwijsconcept (2). Enzovoort.

Elk van de vijf onderdelen van het profiel is weergegeven op een vijfpuntschaal in een van de punten van bovenstaande vijfhoek: van beperkt (dicht bij het centrum van de vijfhoek) tot ruim (aan de buitenrand van de vijfhoek). Deze visualisatie is bedoeld als 'radar' voor opvallende kenmerken van het profiel; er is geen 'wenselijke' vorm.

Dit profiel geeft een beeld van de situatie op basis van documenten, het interview, de waarnemingen tijdens de observaties, en de informatie die bij het teamgesprek naar boven kwam.

Een korte toelichting, per domein, op de plaatsing in de grafiek vullen wij voor domein 2 tot en met 5 aan met een suggestie voor verdere ontwikkeling, voor *het geval dat* verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is. Dit laatste zeggen wij met nadruk, wij hebben geen opvatting over die wenselijkheid.

1. Over de diversiteit van de leerlingenpopulatie.
Hierbij kijken wij naar een combinatie van achtergrondkenmerken van leerlingen, en kenmerken van leren en gedrag.

Toelichting op de profilering:

In het interview werd aangegeven dat de heterogeniteit op een aantal punten sterk is. Bijvoorbeeld als het gaat om culturele diversiteit, leer niveau en gedrag. Tegen de achtergrond van wat in Nederland gemiddeld is, is weinig opvallend gedrag gezien dat om begrenzing vroeg. In de groepen was geen onrust of rumoerigheid. Mogelijk dat dit een gevolg is van de extra maatregelen die de school heeft ingezet (zoals PMT). Een andere mogelijkheid is dat de omvang van de groep kinderen met speciale behoefte in gedrag heeft meevalt.

2. Over de ruimte voor verschillen binnen het onderwijsconcept.
Dit gaat over de manier van lesgeven in de groep. Belangrijk zijn onder meer de wijze waarop de les is ingericht, de diversiteit in het lesmateriaal, en de mate van dialoog of interactie tussen leerkracht en leerling, en tussen leerlingen onderling.

Toelichting op de profilering:

De school laat methoden steeds meer los, zet vormen van zelfstandig werken in en af en toe ook coöperatief werken. Kinderen helpen elkaar geregeld en worden gestimuleerd andere kinderen iets uit te leggen. Het opbrengstgericht werken is al een paar jaar geleden ingevoerd en verder doorgezet. De leerkrachten delen kinderen in op basis van instructieniveaus en onderwijsbehoeften.

Er is al met al steeds meer ruimte voor leerlingen om hun leren te sturen (en dat is vooral het geval in de plusgroep). Ouders en team zien de ontwikkeling van de afgelopen jaren op dit terrein terug in de diversiteit aan handelingsrepertoire van de leerkrachten.

Om meer grip te krijgen op het voorkomen van grensoverschrijdend gedrag wordt psychomotorische trainingen ingezet.

De mate waarin er ruimte is voor verschillen is zodanig dat de school op dit domein gecategoriseerd kan worden als smalle ondersteuningsschool.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

Het zelfstandig werken nog verder doorvoeren zou bijvoorbeeld kunnen betekenen dat kinderen zelden meer lang op hulp hoeven te wachten (met hun vinger omhoog zitten).

Ervaringsleren en coöperatieve werkvormen zou men steviger in het onderwijs van alle leerkrachten kunnen verankeren. In groep 6 is een pilot bezig waarbij men digitaal werkt, met laptops. Deze werkwijze biedt de kans voor de leerkracht om op de computer leerlingen 'real time' te volgen en op ieders individuele leeractiviteit in te spelen.

Mocht men richting brede ondersteuningsschool willen ontwikkelen zou men kunnen beginnen met het kennen van en werken vanuit de kerndoelen. Om de verschillende werkvormen meer in een integrale benadering te plaatsen, zou de school kunnen kijken naar gepersonaliseerd leren. Het perspectief van gepersonaliseerd leren kan aanvullende ideeën bieden bij het vormgeven van individuele leerroutes van alle leerlingen.

3. Over de beschikbaarheid van extra voorzieningen.

Extra voorzieningen zijn: extra 'handen' in de klas (of klassenverkleining), extra onderwijsmaterialen, extra mogelijkheden in de ruimtelijke omgeving, specialistische expertise, en samenwerking met instanties buiten het onderwijs.

Toelichting op de profilering:

Er is sprake van ernstig ruimtegebrek. De school gaat wel creatief om met de ruimte maar loopt hier tegen grenzen aan. Er is bij diverse teamleden behoorlijk veel expertise aanwezig.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

De school zit verlegen om extra ruimte; de aanwezige ruimten worden maximaal benut. De RT inzet gaat verdwijnen. Dit verlies aan specialisatie kan men opvangen door het verder versterken van de teamspecialisatie.

4. Borging van de ondersteuning in de organisatie van de school.

Van stevige borging is sprake wanneer er beleid, leerlingvolgsystemen, procedures en afspraken zijn, die voor alle betrokkenen helder zijn en door alle teamleden worden toegepast. Een heldere, consistent toegepaste taakverdeling is onderdeel van de borging.

Toelichting op de profilering:

De school heeft een uitgebreid en zorgvuldig zorgplan op papier gezet. Dat bevat een helder stappenplan en er is aandacht voor de rollen en verantwoordelijkheden van betrokken professionals. In het plan worden uitgangspunten geformuleerd waar de school nog eens onderstreept hoe men onderwijs en begeleiding aanbiedt. De school past diverse volgsystemen toe en er zijn protocollen welke ook in de praktijk worden ingezet.

Het zorgplan biedt een basis om ook de komende schooljaren als startpunt te fungeren.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

Omdat er een veilige sfeer is kan men vaker bij elkaar meekijken om op die manier de werkwijzen verder op elkaar af te stemmen en te borgen.

De rol van ouders bij het bepalen, uitvoeren en evalueren van de onderwijsbegeleiding zou, afgaande op de ervaringen van de ouder die aanwezig was bij het interview, kunnen worden verstevigd. In het zorgplan is de rol van ouders op alle fasen beschreven, in de praktijk komt het nog niet altijd volledig tot uiting.

5. Over de intensiteit en omvang van de samenwerking.

Gekeken wordt naar de mate waarin de begeleiding van de leerling binnen het onderwijs wordt afgestemd met die van de verschillende partners buiten het onderwijs.

Toelichting op de profilering:

Een voorbeeld van de samenwerking met de consulent van Plein013 is tijdens het bezoek gezien. De samenwerking tussen de leerkracht, de consulent en de leerling verliep soepel.

Met veel andere partners (zoals andere scholen in het voedingsgebied en sbo en so scholen) is de samenwerking niet heel intensief.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

Met sommige instanties en organisaties in de wijk zou intensiever kunnen worden samengewerkt rondom specifieke inhoudelijke thema's. Uitgaande van zorg dicht bij het kind en de organisatie Plein013 zou die samenwerking ook met (buurt)scholen van andere besturen vormgegeven kunnen worden. Deze scholen kunnen ook een bron zijn voor onderwijsondersteuning waaraan in de toekomst behoefte ontstaat.

Samenvatting opvattingen en ambities van het team gericht op het omgaan met leerlingen die een speciale ondersteuningsbehoefte hebben:

Het team heeft zich verder ontwikkeld in de afgelopen jaren. Bij de audit in 2013 kwamen al diverse sterke punten naar voren; de leerkrachten konden de uiteenlopende ondersteuningsbehoeften van enkele leerlingen goed het hoofd bieden, net als de groei van het aantal leerlingen. De school heeft in de afgelopen jaren de ingezette ontwikkelingen (destijds was men al gestart met opbrengstgericht werken), voortgezet.

Tijdens het teamgesprek bleek dat niet alle leerkrachten ervoor zouden kiezen nog meer diverse typen ondersteuning te kunnen gaan bieden. Vooral leerlingen met ondersteuningsbehoeften op het gedragsmatige vlak worden als pittig ervaren. De grenzen die ook bij de eerste audit werden aangegeven, blijven van kracht.

Aan de ene kant wordt opgemerkt dat ouders weten dat de school veel kan bieden, aan de andere kant zijn ouders gespitst op de gevolgen daarvan, zoals een gebrek aan aandacht voor hun kind.

Het team wil even een pas op de plaats om de huidige situatie te stabiliseren.

De school kan trots zijn op dit profiel, vergeleken met gemiddelde scholen in Nederland is er veel ruimte om af te stemmen op de behoeften van de zorgleerlingen.

Bijlage 1 Opbrengsten interview met basisschool d'n Hazennest, 3 november 2015

Domein 1: de diversiteit van de leerlingenpopulatie:

De leerlingen op de school verschillen in hun achtergrond v.w.b.:

- *opleidingsniveau van de ouders, sociaaleconomische achtergrond:*

☐	weinig, het opleidingsniveau en de sociaaleconomische achtergrond is over het algemeen
	☐ laag
	☐ gemiddeld
	☐ hoog
☐	matig
☒	sterk

Er komen zowel leerlingen uit volkse buurten als uit villawijken. Er is een groep leerlingen uit meer sociaal zwakke milieus.

- *thuis taal:*

☐	weinig
☒	matig
☐	sterk

Er zijn behoorlijk veel kinderen uit Polen en andere MOE-landen, waarvan sommigen het Nederlands nog niet beheersen.

- *culturele achtergrond*

☐	weinig
☐	matig
☒	sterk

Er zijn veel nationaliteiten aanwezig op de school, maar geen enkele groep overheerst in aantal. Allochtone kinderen zijn vaak van de derde generatie, met ouders die heel bewust voor de school kiezen. Er was enkele jaren een grote groep Somaliërs maar die vertrok naar Engeland.

De leerlingen op de school verschillen v.w.b.:

- *niveau van leren*

☐	weinig
☐	matig
☒	sterk

In een groep van rond de 25 leerlingen zijn er tussen de 6 en 8 die iets extra's nodig hebben. Er wordt veel gebruik gemaakt van de instructietafel, voor zo ongeveer een vijfde van de leerlingen. Er zijn veel hoogbegaafde leerlingen.

- *leerstijlen*

☐	weinig
☒	matig
☐	sterk

In de groepen wordt met indelingen op instructie en onderwijsbehoeften van het kind gewerkt (driedeling). Aan zelfstandig werken wordt in elke groep gewerkt. Soms wordt ook coöperatief werken ingezet. De inzet verschilt per leerkracht en per situatie. Het is niet een keuze voor één manier maar en - en - en. Ouders herkennen dit en herkennen ook de groei die leerkrachten hebben doorgemaakt in de afgelopen jaren.

Er worden sociogrammen gemaakt en men wisselt groepjes(tafels) binnen de groep en als het nodig is de groepen zelf.

Hoeveel leerlingen hebben

- *speciale behoeften in het verwerken van informatie*

☒	weinig (minder dan 20 %)
☐	een matig aantal (20 tot 40 %)
☐	veel (meer dan 40%)

Men vindt de luisterhouding van kinderen nog wel eens slecht. Er zijn veel verschillen in tempo van leren. Er is een aantal beelddenkers, autistische kinderen en hoogbegaafde kinderen.

- *speciale behoeften in het gedrag, in de omgang (begrenzing van het gedrag, stimulering tot activiteit, begrip van de sociale omgang)*

☐	weinig (minder dan 20 %)
☐	een matig aantal (20 tot 40 %)
☒	veel (meer dan 40 %)

De school zet nu psychomotorische training in om grensoverschrijdend gedrag aan te pakken. Dat bevalt zo goed dat men het wil uitbreiden. Het komt voor dat leerlingen moeite hebben met het reguleren of uiten van emoties. Men zet soms faalangst- of sova training in. De school is nu ook gestart met begeleid-spelen, omdat men merkt dat kinderen in vrije situaties niet goed samenspelen zoals ze dat wel bij de gymles doen.

Ouders ervaren bij de school veel aandacht voor gedrag. De school denkt na over een manier om in periodieke gesprekken ouders meer te laten vertellen over hun kind ipv de voortgang op school als uitgangspunt te nemen. Bijvoorbeeld: gesprek 1 in oktober: vragen naar hoe ouders kind zien en hun verwachtingen van school; gesprek 2 in februari rapportgesprek; gesprek 3 in juni rapportgesprek.

Domein 2: de ruimte die de manier van lesgeven biedt voor speciale ondersteuningsbehoeften,

Tijdens het interview is gevraagd de manier van lesgeven te plaatsen op een aantal dimensies.

Karakteriseer het onderwijs op de school op de onderstaande dimensies. Een '1' betekent sterk in de richting van de eerste pool en een '4' sterk in de richting van het tweede uiterste.

1 2 3 4

overdragen van kennis ☐ ☒ ☐ ☐ zelf ontdekken

Men gaat steeds meer richting het zelf ontdekken van leerlingen.

kennis verwerven ☐ ☐ ☒ ☐ werken met kennis

klassikaal leren ☐ ☐ ☒ ☐ individueel en groepjes-leren

sturing van het leren door de leerkracht ☐ ☒ ☐ ☐ leerlingen sturen eigen leren

Men besteedt steeds vaker aandacht aan ervarings- en handelend leren. Men is nu bezig met teamscholing op PARWO rekenen; bewustwording van concreet handelen naar abstract niveau bij rekenen. In de plusklassen sturen leerlingen hun eigen leren wel.

alle leerlingen op basisniveau brengen ☐ ☐ ☐ ☒ het maximale uit elke leerling halen

leerstof bepaalt leerweg ☐ ☒ ☒ ☐ beginsituatie leerling bepaalt leerweg

Met methode is leerlijn geborgd; de doelstelling is uitgangspunt en men vertaalt naar activiteiten en lessituatie richting leerlingen.(resultaat en behoefte kind).

nadruk op gestructureerde opdrachten ☐ ☒ ☐ ☐ nadruk op vrije opdrachten

Bij de kleuters worden wel wat meer vrije opdrachten gegeven. De ouder merkt op dat de bij de kernvakken vooral gestructureerd wordt gewerkt, maar als het bijv. gaat om zoiets als het schoolkamp voorbereiden, is de werkvorm vrij.

gelijke normering prestaties ☐ ☒ ☐ ☐ beoordeling t.o.v. eerdere eigen prestaties

Men kijkt naar de individuele groei in vaardigheid scores op cito scores en zet deze af tegen de streefscores.

beoordeling door leerkracht ☒ ☐ ☐ ☐ zelfbeoordeling door leerling

Bij de plusklas beoordelen leerlingen wel elkaar. Men zet in op reflectie. Het is niet zwart wit, maar de basis van de beoordeling ligt bij de methode en de leerkracht.

evaluatie onderwijs door leerkracht ☐ ☐ ☒ ☐ evaluatie samen met leerlingen

Aan het eind van het schooljaar praten leerkrachten met leerlingen over hoe het was in de groep en wat er allemaal is bereikt. Hoe ging men bijvoorbeeld om met de gedragsregels? Het is gebruikelijk om aan het begin van het jaar verwachtingen uit te spreken.

Hoe wordt binnen de school met speciale onderwijsbehoeften omgegaan?

Reactie op speciale onderwijsbehoeften

- ☐ vooral met individuele aandacht, buiten de groep
- ☒ vooral met individuele aandacht, in dezelfde ruimte, maar apart van de groep
- ☒ vooral met groepsaandacht in homogene subgroepen
- ☒ vooral met individuele aandacht geïntegreerd in de groepsaanpak

De gekozen inzet hangt af van de onderwijsbehoeften. Kinderen merken zelf de onderlinge verschillen en dat wordt van elkaar geaccepteerd. Hoogbegaafde leerlingen volgen hun eigen leerprogramma. Een leerling kan naar een hoger of lager leerjaar voor instructie binnen één specifiek vakgebied. De school heeft nu een remedial teacher, maar deze gaat met pensioen en wordt niet vervangen. Deze inzet zal zeker worden gemist. De afgelopen jaren is er al een verschuiving naar ondersteuning en begeleiden van groepjes kinderen in de groep en overdragen van de expertise van de RT naar leerkracht.

Differentieert de onderwijsaanpak van de school voor verschillen op leerstijlen van leerlingen (reproductiegericht, ervaringsgericht, betekenisgericht, oplossingsgericht)?

- ☒ ja, dat is geïntegreerd in de onderwijsaanpak van de school
- ☐ incidenteel, als een leerling opvalt op leerstijl – of incidenteel, door enkele leerkrachten
- ☐ nee, niet of nauwelijks

Zie eerdere opmerkingen over het onderwerp leerstijl; men zet heel veel aanpakken in, maar heeft niet één concept gekozen. Meerdere stijlen en werkvormen worden ingezet, afhankelijk van wat de groep nodig heeft.

Hoe zijn groepen/klassen ingedeeld (welke leerjaren worden gemengd, wat is de omvang van de groepen en de bezetting met leerkrachten)?

Men werkt met het leerstofjaarklassen systeem. Er zijn nu 19 groepen. Parallelgroepen delen een tussenruimte. Bij de indeling van de groepen let men op de cohesie van de groep en op het aantal en type leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften. In groep 6 is er een ijk-moment; indien nodig stelt men de groepen opnieuw samen. Zo zitten kinderen niet altijd hun hele schoolloopbaan (van groep 3 – 8) bij elkaar. Omdat ouders het soms lastig vinden als er dergelijke veranderingen zijn, heeft men groep 6 tot ijk-moment benoemd.

Karakterisering van het onderwijs op de school.

Hoe groot is naar uw inschatting:

het percentage leerkrachten dat in de kerndoelen en leerlijnen (minimaal van het eigen leerjaar) beheerst (parate kennis):

20 procent

De schattingen van de geïnterviewden lopen uiteen. We hebben hier ook naar gevraagd in het teamgesprek, daar bleek de inschatting nog iets lager uit te vallen (als het om kerndoelen gaat). Wel hebben de leerkrachten een beeld van de leerlijnen in eigen groep en leerjaar ervoor en erna. De leerkrachten werken op basis van de methoden, waarin de kerndoelen verwerkt zijn.

het percentage leerkrachten dat in staat is didactisch maatwerk te leveren voor leerlingen:

70-80 procent

De intern begeleiders zijn collegiaal consultant voor de leerkrachten. De sfeer is veilig en dat maakt goed evalueren mogelijk. De directeur ziet veel ontwikkeling. Bijvoorbeeld door het werken met groeidocumenten. Leerkrachten vinden dat intensief, maar wel effectief en worden daar enthousiast van. Ouders ervaren verschillen tussen leerkrachten.

het percentage leerkrachten dat in staat is pedagogisch maatwerk te leveren voor leerlingen:

85 procent

De directeur verwacht dat leerkrachten kritisch naar zichzelf kijken. Op deze school mag je toegeven dat je het moeilijk hebt met een leerling. Een ouder merkt op dat dat heel sterk overkomt als een leerkracht aangeeft het even niet meer te weten. Van daar uit kun je samen oplossingen zoeken.

het percentage leerkrachten dat initiatief neemt tot dialoog met de leerling om het lesaanbod af te stemmen met de ondersteuningsbehoefte van de leerling:

75 procent

Hierin heeft een verschuiving plaatsgevonden; het gebeurt steeds meer.

de mate waarin de begeleiding een individuele aanpak is dan wel een teamaanpak

- ☒ vooral individuele aanpak van leerkrachten
- ☒ aanpak gedeeld door enkele leerkrachten
- ☒ teamaanpak (bijv DI model, coöperatief leren, PARWO als teamscholing)

Na observaties in groep en groepsbesprekingen volgt plan van aanpak voor groep en kind en handelen in leerkrachtgedrag. Leerkrachten krijgen suggesties en IB en Zorgteam denken mee in aanpak specifiek voor de groep of kind.

De interviewer kreeg bij het interview het stuk 'Zorgstructuur basisschool D'n Hazennest' mee. Daarin is precies omschreven welke zorg men kan bieden en hoe een traject verloopt, nadat er zorg is geconstateerd. Voor deze informatie verwijzen wij naar dit document.

Er is altijd een zorgvuldige overdracht bij de overgang van groep naar groep. De ib-ers zien er op toe dat leerkrachten de afspraken voortzetten; er kan dus geen sprake van zijn dat leerkrachten eerst zelf 'blanco' het kind willen benaderen terwijl er al ervaringen zijn met hoe de begeleiding goed werkte in het voorgaande jaar.

de mate waarin (ouders en) leerling betrokken worden bij de manier van lesgeven

- ☒ niet of nauwelijks
- ☐ soms
- ☐ vaak

Ouders geven aan vooral te worden geïnformeerd. Een ouder vindt dat ook logisch; de school is de professionele partij, het is hun werk. Ouders worden betrokken in het onderwijsproces als er sprake is van extra begeleiding. Bij leerlingen met extra begeleiding is er meer contact.

Dat men in gesprek is wil niet altijd zeggen dat men het met elkaar eens is. Zo is het voorgekomen dat ouders een kind per se naar het sbo wilden laten gaan, terwijl de school dat niet nodig vond.

Een ouder vindt het jammer dat sommige andere ouders zich nogal passief opstellen; ze stappen niet snel af op leerkrachten omdat ze denken dat het niet nodig is, of dat de leerkrachten het te druk hebben. De ouder geeft aan dat daarentegen de leerkrachten steeds benadrukken dat ze rustig na schooltijd even binnen kunnen lopen.

Bij de kleuters werkt de school met kijkuurtjes en ouderbrieven (met tips voor thuis en uitleg) over het thema.

Teamexpertise

*Op welke onderwerpen is er sprake van teamexpertise (expertise die gedeeld wordt door **alle** leden van het team, en die door **alle** leden van het team in samenwerking in praktijk gebracht wordt)?*

Voorbeelden zijn teamexpertise op bepaalde didactische of gedragsmatige aanpakken, of teamexpertise in het betrekken van ouders en leerlingen bij de bepaling van de ondersteuningsbehoeften van de leerlingen.

Beschrijving teamexpertise

Teamscholing:

- PARWO (handelend rekenen)
- DI model
- Coöperatief leren
- Groepsplan (en 1-Zorgroute)

Individuele expertise:

- Master SEN Gedrag,
- Master SEN coachen en begeleiden
- Master SEN motoriek
- Opleiding Speciaal onderwijs
- RT opleiding
- Jonge risico kind
- Hoogbegaafd
- Het jonge kind
- Bewegingsonderwijs
- Kurzweil
- Rekencoördinator
- Taalcoördinator
- Dyscalculie
- ICC (interne cultuur coördinator)
- Faalangst
- Beelddenken

Domein 3: de beschikbaarheid van extra voorzieningen

op de leslocatie:

- Extra begeleiding
 - **in** de klassen/groepen: *welke functies voor welke aantallen uur p.w. beschikbaar?*

In de zes groepen 1-2 werken drie onderwijsassistenten voor anderhalve ochtend (5 uur) per week per groep.

Stagiaires in groep 1, 3, 4b, 8a en 8b

In groepen 4a, 4b, 5a, 6a en 6 b is een aantal uur een extra leerkracht beschikbaar.

Zie ook dataformulier

- **buiten** de klassen/groepen: *welke functies voor welke aantallen uur p.w. beschikbaar?*
 - Voor zes kinderen is 1 dag per week begeleiding van Marant ivm dyslexie beschikbaar
 - RT volgens rooster, tot eind december
 - Flexibele schil Tangent: extra periodieke ondersteuning
 - Consulnt Plein 013; co-teaching en individuele begeleiding van kinderen
 - Psycho Motorische Therapie: pilot met vier kinderen door externe medewerker
 - Gedragsspecialist: een dag per week SOVA, faalangst, ondersteuning leerkrachten, groepsvorming
 - Taalondersteuning; taalverwerving Kleuterbouw
 - Plusklas
- *Speciale onderwijs/werkmaterialen voor leerlingen met speciale ondersteuningsbehoeften beschikbaar binnen de school:*

Beschikbare onderwijsmaterialen met speciale didactische kenmerken

- Aangepaste leerlijnen:
- ☐ alternatieve methodes, nl.
- ☐ gericht op zelfredzaamheid, nl.
- x☐ met een lager tempo, veel herhalen, nl. F lijn Rekenrijk
- ☐ die (veel/snel) lezen vermijden, nl.
- x☐ gericht op auditieve informatieverwerking, nl. Kurzweil
- x☐ gericht op visuele informatieverwerking, nl.lamp + werkverhoger slechtziend kind
- x☐ gericht op sensomotorische informatieverwerking, nl.Tangles , koptelefoon
- x☐ uitgaand van sterk eigen probleemoplossend vermogen, nl.hoogbegaafd
- x☐ anders, nl aangepast meubilair

Beschikbare onderwijsmaterialen met speciale pedagogisch/psychologische kenmerken

Onderwijsmaterialen ondersteunend bij:

- ☐ methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling, nl.
- x☐ begrenzing van het gedrag, nl.
- ☐ uitdaging tot alertheid en activiteit, nl.
- x☐ het ervaren van successen en het ontvangen van beloningen, nl. kids skills, positive behavior system
- x☐ begrip voor sociale interactie (met de volwassenen en de leeftijdsgenoten in de eigen omgeving), nl. kikker be cool, kwaliteitspel
- ☐ anders, nl
- Aanpassingsvermogen aan kindspecifieke fysieke belemmeringen (in aanvulling op de didactische materialen)
- Aanwezige materialen (zoals zitballen, 'sissel'-kussens voor hyperactieve kinderen, fysiotherapeutische materialen voor revaliderende kinderen, basis verpleegmaterialen voor langdurig zieke kinderen, MRT-materialen³ aangepast schrijfmateriaal, aangepast meubilair)
- Materialen hoogbegaafdheid (Acadin)
- Lego-league

³ MRT=motorische remedial teaching

- *Ruimtelijke voorzieningen, in en rond de school*

aparte extra ruimtes voor didactische begeleiding

De tussenruimtes, de RT ruimte en de ib spreekkamer.

aparte extra ruimtes voor bewegingsbehoeften

Er is een kleutergymzaal in de school en een gymzaal tegenover de school.

aparte extra ruimtes voor verzorging / rust

Hiervoor kunnen tussenruimtes worden gebruikt.

buitenruimten

Speelpleinen en grasveld.

- Specialistische expertise op hbo/wo-niveau

<i>binnen de school zelf beschikbaar</i>	<i>buiten de school snel toegankelijk</i>	
	X	visuele beperkingen
		auditieve beperkingen
		spraak/taal belemmeringen
		cognitieve beperkingen
	X (pilot met fysio in school)	motorische beperkingen
		beperkingen door langdurige ziekte
		Autisme Spectrum Stoornissen (ASS)
		ADHD
	X wekelijks aanwezig	dyslexie
		overige psychiatrische aandoeningen
X (sova training en leerkracht coaching)		gedragsproblemen
		onderwijsachterstanden andere culturen
		anders, nl.Kentals voor jonge risico kinderen.

Men denkt na over het inschakelen van een eigen orthopedagoog

- Samenwerking met instanties buiten het onderwijs.

	<i>nooit</i>	<i>soms</i>	<i>regelmatig</i>	<i>vaak</i>
SMW				X
Bureau Jeugdzorg			x	
GGD			X	
GGZ		X		
MEE		X		
(Kinder)ziekenhuis		X		
Revalidatiekliniek		X		
Justitiële inrichting	x			
Gemeente, leerplicht			X	
Politie		x		
anders, nl. ...				

Domein 4: de borging van de extra ondersteuning in de organisatie van de school

- *het 'eigenaarschap' van de extra ondersteuning: wie is verantwoordelijk voor een goed verloop van het onderwijsleerproces van de leerling met speciale ondersteuningsbehoeften?*

Leerkracht en IB-ers, zorgteam intern en extern. Zie verder zorgplan, vooral paragraaf 2.3.

- *de plaats van de extra ondersteuning binnen het beleid van de school*
Zie zorgplan.
- *volgsystemen voor de didactische voortgang, en voor de sociaal-emotionele voortgang*
Men werkt met Esis en sova. Bij de kleuters met kijk.
- *planmatige aanpak van de extra ondersteuning: signalering, besprekingen, evaluaties, overdrachten e.d. (bijvoorbeeld a.d.h.v. de één-zorgroute)*
Zie zorgplan. Paragraaf 2.3 bevat een helder stappenplan.

aanwezigheid van protocollen (dyslexie, dyscalculie, medische begeleiding zoals bijv. bij suikerziekte, pesten)

Ja. staat allemaal genoemd op p. 6 van het zorgplan.

- *wat is de rol van de ouders en de mate van betrokkenheid bij:*
 - *het vaststellen van de onderwijsbehoefte van de leerling*
 - *het bepalen van de onderwijsbegeleiding voor de leerling*
 - *het uitvoeren van de onderwijsbegeleiding voor de leerling*
 - *het evalueren van de onderwijsbegeleiding voor de leerling*

Vooraf informeren, zie verder zorgplan voor rol ouders.

Domein 5: de intensiteit en omvang van de samenwerking met anderen in het onderwijs

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de andere scholen waarmee de school haar voedingsgebied deelt? Kent de school de andere scholen, bijvoorbeeld hoe de andere scholen omgaan met extra ondersteuning en hoe zij omgaan met verschillen?*

Er is een IB-netwerk Tilburg Noord (wijk) en er wordt samengewerkt binnen POVO.

Hoe ziet de samenwerking er uit met de overige reguliere basisscholen binnen Plein013?

Er is een IB-overleg van Plein 013.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de andere scholen binnen het eigen schoolbestuur?*

Goede samenwerking. Er is een IB-overleg van Tangent. Binnen Tangent zijn er ook vakwerkgroepen voor rekenen, taal, ortho en opbrengsten

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de centrale diensten van Plein013?*

Prima. Men krijgt een wekelijkse terugkoppeling over leerlingen die gebruik maken van voorzieningen.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de voor- en vroegschoolse instellingen, en met het voortgezet onderwijs?*

Op zich goed. Op bestuursniveau is er geen animo voor, maar de directeur zou de peuterspeelzaal wel over willen nemen. Men werkt met een warme overdracht, ook als kinderen vanuit niet in pandige kinderopvanglocaties komen. Er is ook samenwerking met de nso.

Samenwerking met het vo is goed. Er is een POVO overleg. Men bezoekt gezamenlijk scholen, er is warme overdracht en men ontvangt terugkoppeling over de uitgestroomde leerlingen tot en met groep 8. Er komt weinig gedoe met het vinden van een vo-school voor.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de scholen voor sbo en so?*

Dat gaat goed. Er is samenwerking op niveau van de ib-ers en directeurs.

Afsluitende opmerkingen:

De tendens om brede scholen te vormen is voorbij. Nu willen scholen alles weer centraal regelen en toeleiden naar IKC. De rol van het welzijn is kleiner geworden; onderwijs is leidend.

In groep 6 is een pilot met een digitale leeromgeving. Alle kinderen hebben notebooks en gebruiken deze bij wereldoriëntatie. De school bekijkt hoe dat loopt en past aan, intussen verbreden en zoeken zij naar de juiste inzet en gebruik van ICT.